

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Volvminibvs Comprehensvs

[Tractatus de attributis, de visione beatifica, de scientia Dei ac de ejus voluntate et providentia]

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

§. II. Lutheri & Calvini errores referuntur

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77132](#)

DISPUTATIO OCTAVA

320

150. Certum est etiam, quod Deus peccatoribus utitur ut exequatur consilium voluntatis sua: sic proditione Iudea, & Iudeorum scelere, ad implendum humana Redemptionis Mysterium usus est. Ut elevaretur Joseph ad solium & thronum Aegypti, non inutilis fuit Deo invidia fratrum ipsius, nec impudicitia uxoris Putiphar. Hinc est quod in Scriptura dicuntur aliquando peccata fieri ex imperio, consilio, & intentione Dei, quia scilicet haec exequitur Deus per hominem peccata. Unde Augustinus in Enchiridione cap. 101. Deus quasdam voluntates suas, utique bonas, implet per hominum voluntates malas, sicut per Iudeos malevolos, bona voluntate Paris, Christus pro nobis occisus est. Et cap. 100. Hec sunt (inquit) magna opera Domini, exquisita in omnes voluntates ejus, & iam exquisita, ut cu[m] angelica & humana creatura peccasset, id est, non quod ille, sed quod ipsa voluit, fecisset, etiam per eandem creaturam voluntatem, qu[m] factum est quod Creator noluit, impleret ipse quod voluit, bene utens & malis, tanquam summe bonus, ad eorum damnationem quos justè predestinavit ad peccatum, & ad eorum salutem quos benignè predestinavit ad gratiam. Quantum enim ad ipsos attinet, quod ipse noluit fecerunt; quantum vero ad omnipotentiam Dei, nullo modo id efficerem valuerunt; hoc quippe ipso quod contravoluntatem Dei fecerunt, de ipsis facta est voluntas ejus; propterea namque magna opera Domini, & exquisita in omnes voluntates ejus, ut miro & ineffabili modo non fiat prater ejus voluntatem quod eriam contra ejus voluntatem; quia non fieret, si non sineret, nec utique nolens finit, sed volens: nec sineret bonus fieri male, nisi omnipotens etiam de male posset facere bene. Haec ille non minus acutè quam sapienter. Ind ergo Deus benè, unde nos male, quodque nobis non inutile modò, sed & malum ac noxiū, illi utile est & bonum. Unde Boëtius 4. de Consolat. prosa sexta: *Sola est divina vis, cui mala quoqua bona sunt, cum ei competenter utendo, aliquis boni elicit effectum.* Hec ut dixi certa & indubitate sunt apud omnes, sed gravis difficultas est, an peccata ita subsint divinae providentiae, ut etiam aliquo modo subjiciantur ejus causalitat[i], pro cuius resolutione, quædam breviter h[ic] obser- vanda sunt.

151. In primis enim notandum est, duo in peccato commissionis reperi, materiale scilicet, & formale. Formale peccati est ipsa deformitas & malitia per quam constituitur formaliter in ratione peccati, & mali moralis: sive haec constitut formaliter in privatione reitudinis, sive in positivo, sive in utroque simul: de quo in Diff. 3. 1. 1. Tractatu de peccatis. Materiale vero, est actus à voluntate elicitus, vel imperatus, qui est subiectum malitiae, diciturque malus moraliter, sive ab objecto, sive à circumstantiis: de quo in eodem Tractatu.

152. Notandum tertio, materiale peccati, sive fundamentum malitiae moralis, posse duobus modis considerari. Primo formaliter & reduplicative, prout scilicet fundat ipsam malitiam & deformitatem. Secundo materialiter, seu specificative, quatenus dicit illud quod alia est materiale & fundamentum malitiae peccati, non tamen prout est huiusmodi. Sicut possumus considerare fundamentum relationis, & formaliter quatenus est fundamentum, & materialiter, quatenus est res quæ alia ejus fundamentum est. Unde sicut fundamentum relationis absolute & materialiter sumptum, pertinet ad

A suum speciale genus: puta substantia, qualitas, vel actionis: quatenus verò fundamentum formaliter & reduplicative, reducitur ad lineam relativorum, tanquam initiativum ipsorum. Ita materiale peccati, absolute & materialiter sumptum, pertinet ad lineam entis & boni transcendentaliter. Formaliter vero & reduplicative consideratum, pertinet reductivè & initiativè ad lineam mali moralis, velut initiativum ipsius.

B Notandum quartò, duplum dari in Deo motione. Unam generalem, quæ ut provider universalis exhibet auxilium & concursum, qui absolute necessarius ut est homo per rationem determinet se ad id quod est bonum verum vel apprens. Alteram vero specialem, per quam Deus specialiter moveret ad aliquid determinatum, quod est verum bonum; nempe consilio, inspiratione, pracepto; & tunc fungitur munus provisoris particularis, de nobis solliciti, nosque in agendo non solum ad bonum transcendens, sed etiam ad bonum honestum, & nostra naturæ congruum, ordinantis: quod ut melius percipiatur.

C Notandum quintò: inter haec duo genera motionum, plura interesse discrimina. Primo enim, ut diximus, est generalis, & communis omnibus causis secundis. Secunda specialis, ne potest con venire nisi creature rationali. Primo pertinet ad ordinem physicum, secunda specta ad ordinem moralem. Prima est præcisiva, & attingit solum in actu ad quem movet, entitatem, actualitatem, vitalitatem, bonitatem transcendentalis, aliasque rationes ad lineam entis pertinentes & abstractas à deformitate & malitia moralis, quæ per accidens, & ex defecibilitate creature rationalis, actu libero adjunguntur. Secunda vero non est præcisiva, sed terminatur ad actum ut vestitum omnibus circumstantiis, & secundum omnes conditiones & modos quos recipit ab operante; unde si actus ad quem moveret sit malus, & regulis morum deformis, talis motio, secundario fatem & indirecte, adaptam malitiam, & deformitatem se extendit.

D §. II.

Lutheri & Calvinii errores referuntur.

Lutherus & Calvinus, duo præcipua antiqua draconis capita, ad quorum vipteros fibulos totus orbis cohortuit: existimantes liberum arbitrium per peccatum originale in nobis effectum, & divinum decretum humanæ voluntati necessitatem imponere, nihilque in mundo libere & contingenter evenire: consequenter ad hunc errorem, dixerunt, non esse in potestate hominis vias suas bonas aut malas facere, sed hominem à Deo necessitari ad peccandum; illumque operari in nobis opera mala, sicut & bona, voluntate humanæ mere passim se habente, vel solum sponte concurrente. Ita docet Lutherus in assertiōibus, assert. 36. quem sequitur est Calvinus lib. 3. instit. cap. 23. nu. 3. ubi ait, *Deum esse authorem criminis secenties confitit.* Et in eodem libro irritet distinctionem Catholicorum distinguendam inter permissionem peccati, & ejus effectiōem, & dicit, *Deum effectum omnium auctorem, quæ ipsi Censores (sic Catholicos vocat) volunt otioso tantum permisso contingit.*

Doct etiam Calvinus, *Deum tentare posse* homines ad peccandum, & ad ostentandos ori-

opea

DE PROVIDENTIA DEI.

521

¹⁷ opera Deum, subinde que non solum physi-
ci, sed etiam moraliter ad actus malos & pecca-
tum homines prenotare. Ita assert lib. 2 in-
firmit. cap. 4. quoniam his verbis: *Sathan ipse, instru-
mentum cum fitre Dei, pro ejus nutu ac imperio, huic
acte illuc se insedit, ad exequenda ejus iusta judicia.*

Eiusmodi docet, duobus modis Deum concurre-
re ad malitiam peccati, & ad obdurationem at-
que execrationem, deferendo scilicet, seu sub-
mendo gratiam (quem modum Catholici
cum Augustino admittunt) & operando per mi-
sericordiam diaboli, instigant homines ad
peccatum.

Probatur tertio conclusio ratione quam insi-
nuat D. Thomas in 2. dist. 37. quæst. 2. art. 2. De-

B defectus qui est in effectu non debet attribui causæ
universalis & remota, sed proximæ & particula-
ri. Nam defectus claudicationis non est ab ani-
ma, aut à virtute motiva, sed à tibia curva, & de-
fectuosa. Item defectus floritionis, vel fructifi-
cationis in arbore, non est à cœlo, vel à Sole, sed
à terra, vel radice. Cum ergo Deus sit prima, &
universalissima omnium causarum, per le primæ
artitiones in rebus creatis rationem entis, &
actualitatem existentia: defectus naturales, vel
morales, qui contingunt in causis inferioribus,
naturalibus, vel liberis, non debent illi attribui
tanquam causa, sed reduci in causas secundas
deficientes, & in voluntatem humanam, disfor-
miter ad regulas morum operantem.

C Probatur quartio: Peccare est deficere à mo-
tione primi moventis, & ab illius fine & scopo

declinare: Ergo repugnat quod divina provi-
dencia hominem moveat ad peccandum, seu
quod per suam motionem sit causa peccati.
Consequentia patet, Antecedens etiam non est
minus evidens, peccatum enim in eo consistit
quod deficitus ab ordine & motione primæ
causa, ac declinamus à fine & scopo illius: unde
a Dionysio 4. de divin. nomin. malum dicitur
esse præter principium, præter viam, præter fi-
nem & scopum, & D. Thomas quæst. 3. de malo
art. 1. ait quod defectus consequitur in actione, ex hoc
quod agens deficit ab ordine primi moventis, sicut ar-
tífex non peccat contra artem, nisi quando non
sequitur motionem & directionem artis, & in-
strumentum non deficit, nisi quatenus non se-
quitur actionem causæ principalis, & tibia non
claudicat, nisi quia proper suam curvitudinem, se
subtrahit à rectitudine motus ad quem anima,
mediâ potentia gressivâ, illam applicat.

D Enique potest suaderi conclusio alia ratio-
ne quam tangit idem S. Doctor 1. 2. quæst. 79.

art. 1. his verbis: *Dens non potest esse directe causa peccati, vel sui, vel alterius, quia omne peccatum est per re-
cessum ab ordine qui est in Deum sicut in finem: Deus
autem omnia inclinat & convertit in seipsum, ut dicit
Dionysius cap. 1. de divinis nominibus. Hunc propter-
ea concipit Boëtius tanquam in excelsis solio*

<sup>Lib. 4
de ca-
sol.</sup>
conscientem, & omnia quæ producit, ad se re-
ducetem, quod nō faceret, omnia relaberentur
in nihilum. Verba ejus sunt:

*Sedeat interea Conditor altus,
Rerumque regens flebit habenas,
Rex & Dominus, fons & origo,
Lex, & sapiens arbitrus equi;
Et qua mo tu concitat ire,
Sistit retrahens, ac vagâ firmat,
Nam misericors revocans istus,
Flexos iterum cogat in orbes,
Qua nunc stabilis continet ordo,
Discepta suo fonte satisfiant.*

Vuu Confir.

S. III.

Primus error Calvini refellitur.

Dico primò, Deum nullo modo causare pec-
catum quā tale est, secundū malitiam &
deformitatem quam de formalī importat, sed il-
lad esse à sola voluntate creatā, deficiente, & o-
perante difformiter ad regulas morum. Con-
clusio est certa de fide, definita in Tridentino
f. 6. can. 6. his verbis: *Si quis dixerit non esse in po-
nitatem, vias suas malas facere, sed mala opera,
aut bona, Deum operari, non permisive solum, sed et
unproprie, & perse, adeò ut sit proprium ejus opus,*
*non minus prodito Iude, quam vocatio Pauli, Ana-
thema sit.*

Colligitur etiam ex variis Scripturæ locis, in
quibus divina sanctitas commendatur. Dicitur
enim Psalmus 5: *Non Deus volens iniquitatem tu es.*
Psal. 144: *Influs Dominus in omnibus viis suis, & San-
ctus in omnibus operibus suis.* Abacuc. 1. Mundi sunt
tunc turneideas malum, & respicere ad iniquitatem
non poteris. Item Augustinus f. de civit. cap. 9. di-
cit, quod *Male voluntates à Deo non sunt, quia contra
naturam sunt quæ ab ipso est.* Et Fulgentius lib. 1. ad
Monitum cap. 19: *Illius rei Deus ultor est, cuius au-
tor non est, sed est iniquitatis, quam potest Deus punire,
non facere.* Denique S. Profer in Carmine de in-
gratia habet hos verbi:

*Per Verbum omnipotens, Deus omnia condidit unus,
A quo natura est nulla exēta mali
uitur S. Basil. us. Sicut Deus est prima veritas, &*

Tom. I.